

TARBIYA" FANINI O'QITISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH

Otaboeva Shohida Farxodovna

Mustaqil tadqiqotchi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.23070421>

Annotatsiya. Mazkur tadqiqot "Tarbiya" fanini o'qitishda raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish metodikasini takomillashtirish masalasiga bag'ishlangan. Tadqiqotda multimedia vositalari, elektron ta'lim resurslari, interaktiv topshiriqlar, onlayn platformalar, raqamli loyihalar va elektron baholash vositalaridan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari tahlil qilindi. Raqamli texnologiyalarning o'quvchilarning darsdagi faolligi, mustaqil fikrlashi, axborotni izlash va tahlil qilish, muloqot hamda hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantirishdagi ahamiyati yoritildi. Shuningdek, raqamli vositalarni dars maqsadi, mavzu mazmuni va o'quvchilarning yosh xususiyatlariga mos ravishda qo'llash zarurligi asoslandi. Tadqiqot natijalari raqamli texnologiyalarni interfaol va kompetensiyaviy yondashuvlar bilan uyg'unlashtirish "Tarbiya" fanining ta'limiy va tarbiyaviy samaradorligini oshirishga xizmat qilishini ko'rsatdi.

Kalit so'zlar: "Tarbiya" fani, raqamli texnologiyalar, raqamli ta'lim, interaktiv ta'lim, pedagogik metodika, elektron resurslar, media savodxonlik, ta'lim kompetensiyalari.

Kirish

Bugungi kunda raqamli texnologiyalarning ta'lim jarayoniga jadal kirib kelishi umumiy o'rta ta'lim fanlarini o'qitish mazmuni va metodikasini yangicha yondashuvlar asosida tashkil etishni talab etmoqda. Ayniqsa, o'quvchilarning ma'naviy-axloqiy, ijtimoiy va fuqarolik kompetensiyalarini shakllantirishga yo'naltirilgan "Tarbiya" fanini o'qitishda raqamli imkoniyatlardan samarali foydalanish muhim pedagogik ahamiyatga ega. An'anaviy dars jarayonida o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi muloqot asosan og'zaki tushuntirish, matn va savol-javoblar bilan cheklanib qolishi mumkin. Raqamli texnologiyalar esa ta'lim mazmunini multimedia, interaktiv topshiriqlar, elektron resurslar, videomateriallar, virtual muhokamalar va onlayn platformalar orqali yanada mazmunli va amaliy shaklda tashkil etish imkonini yaratadi.

Bunday vositalardan foydalanish o'quvchilarning darsdagi faolligini oshirish, mustaqil izlanishini rag'batlantirish, axborotni tahlil qilish va turli nuqtayi nazarlarni taqqoslash ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, raqamli muhit "Tarbiya" fanining mavzularini kundalik hayotdagi real vaziyatlar bilan bog'lash, o'quvchilarda media madaniyat, axborotdan mas'uliyatli foydalanish va raqamli fuqarolik ko'nikmalarini shakllantirish uchun ham qo'shimcha imkoniyatlar yaratadi. Biroq raqamli texnologiyalardan foydalanish faqat texnik vositalarni darsga kiritish bilan cheklanmasligi, balki aniq pedagogik maqsad, mazmun va kutilayotgan natijalar bilan uyg'unlashtirilishi lozim.

Dolzarbligi

Bugungi ta'lim jarayonida raqamli texnologiyalardan foydalanish o'quvchilarning bilim olish, axborotni izlash, qayta ishlash va mustaqil fikrlash imkoniyatlarini kengaytiruvchi muhim omillardan biri hisoblanadi.

Shu nuqtai nazardan, “Tarbiya” fanini o‘qitishda raqamli vositalardan samarali foydalanish o‘quvchilarning darsdagi faolligini oshirish va tarbiyaviy mazmunni zamonaviy usullar orqali yetkazish uchun katta imkoniyat yaratadi.

Asosiy qism

“Tarbiya” fanini o‘qitishda raqamli texnologiyalardan foydalanish ta’lim jarayonining mazmuni va tashkiliy shakllarini zamonaviylashtirishga xizmat qiluvchi muhim vositalardan biridir. Raqamli ta’lim vositalari yordamida tarbiyaviy mavzularni turli formatlarda, jumladan, matn, audio, video, animatsiya, infografika va interaktiv topshiriqlar orqali taqdim etish mumkin.

Bunday imkoniyatlar o‘quvchilarning mavzuni yaxshiroq tushunishi va dars jarayonida faol ishtirok etishiga sharoit yaratadi. Ayniqsa, murakkab ma’naviy-axloqiy masalalarni real hayotiy misollar va multimedia materiallari orqali yoritish o‘quvchilarning mavzuga bo‘lgan qiziqishini oshirishi mumkin. Elektron platformalar o‘quvchilarga darsdan tashqari vaqtda ham mustaqil ishlash, qo‘shimcha ma’lumot izlash va o‘z bilimlarini mustahkamlash imkonini beradi.

Raqamli vositalar yordamida o‘quvchilarning individual ta’lim ehtiyojlarini hisobga olish va topshiriqlarni turli murakkablik darajasida shakllantirish imkoniyati kengayadi. Shuningdek, onlayn so‘rovnoma va interaktiv testlar orqali o‘quvchilarning mavzuni o‘zlashtirish holatini tezkor aniqlash mumkin. “Tarbiya” fanida raqamli texnologiyalardan foydalanish axborot bilan ishlash, media savodxonlik va raqamli muloqot madaniyatini shakllantirish uchun ham pedagogik imkoniyat yaratadi. Biroq texnologiyalarning samarasi ularning mavjudligi bilan emas, balki pedagogik maqsadga muvofiq tanlanishi bilan belgilanadi. Shu sababli o‘qituvchi raqamli vositalarni mavzuning mazmuni va darsning kutilayotgan natijalari bilan uyg‘unlashtirishi zarur.

Mazkur yondashuv “Tarbiya” fanini o‘qitish jarayonini yanada interaktiv, moslashuvchan va o‘quvchi faoliyatiga yo‘naltirilgan shaklda tashkil etishga imkon beradi.

Raqamli texnologiyalardan foydalanish “Tarbiya” darslarida o‘quvchilarning faolligini oshirish bilan birga, ularning bir qator muhim kompetensiyalarini rivojlantirish imkonini beradi.

Interaktiv topshiriqlar o‘quvchini tayyor ma’lumotni qabul qilishdan ko‘ra uni izlash, tahlil qilish va mustaqil xulosa chiqarishga yo‘naltiradi. Raqamli muhitda tashkil etilgan guruhli topshiriqlar o‘quvchilarning hamkorlik va muloqot ko‘nikmalarini mustahkamlaydi. Onlayn munozaralar orqali o‘quvchilar turli masalalar yuzasidan o‘z fikrlarini bildirish, dalillar keltirish va boshqa qarashlarni hurmat qilishni o‘rganadilar. Elektron loyiha topshiriqlari esa mustaqil izlanish, rejalashtirish va natijani taqdim etish ko‘nikmalarini shakllantirishga yordam beradi.

Video va interaktiv vaziyatlardan foydalanish o‘quvchilarning muammoli holatlarni tahlil qilish va ularga nisbatan munosabat bildirish qobiliyatini rivojlantiradi. Raqamli baholash vositalari orqali o‘quvchi o‘z bilimini tezkor tekshirishi va xatolarini anglab olishi mumkin. Bu esa ta’lim jarayonida reflektiv yondashuvni kuchaytiradi. “Tarbiya” fanida raqamli vositalardan foydalanish o‘quvchilarda media savodxonlik, axborotni tanlash, ishonchli manbani ajratish va internetdan mas’uliyatli foydalanish ko‘nikmalarini ham rivojlantiradi. Shu bilan birga, o‘quvchilarning yosh va individual xususiyatlari hisobga olinmagan raqamli topshiriqlar kutilgan natijani bermasligi mumkin. Shuning uchun raqamli faoliyat mazmuni soddaga, tushunarli va tarbiyaviy maqsadga yo‘naltirilgan bo‘lishi kerak. O‘qituvchi raqamli vositani nazorat qiluvchi emas, balki o‘quvchi faoliyatini yo‘naltiruvchi pedagogik vosita sifatida qo‘llashi maqsadga muvofiq.

“Tarbiya” fanini o‘qitishda raqamli texnologiyalardan foydalanish metodikasini takomillashtirish, avvalo, raqamli vositalarni pedagogik maqsad bilan uyg‘unlashtirishni talab etadi. Darsni rejalashtirish jarayonida o‘qituvchi mavzuning mazmuni, o‘quvchilarning tayyorgarlik darajasi va kutilayotgan ta’limiy hamda tarbiyaviy natijalarni hisobga olishi kerak.

Har bir raqamli vosita aniq didaktik vazifani bajarishi, ya’ni ma’lumotni tushuntirish, muammoni ochib berish, amaliy topshiriqni tashkil etish yoki baholashga xizmat qilishi lozim.

Elektron taqdimot, videomaterial, interaktiv test, raqamli loyiha va onlayn munozarani yagona dars tizimida uyg‘unlashtirish orqali ta’limning turli bosqichlarini samarali tashkil etish mumkin. Shuningdek, raqamli topshiriqlarni individual va guruhli formatlarda ishlab chiqish o‘quvchilarning turli qobiliyatlarini hisobga olish imkonini beradi. Metodik jihatdan raqamli kontentning mazmuni ishonchli, yoshga mos va tarbiyaviy jihatdan maqsadga muvofiq bo‘lishi muhimdir. O‘qituvchining raqamli kompetensiyasini rivojlantirish ham ushbu jarayonning asosiy shartlaridan biri hisoblanadi. Pedagog zamonaviy platformalar va elektron resurslardan foydalanish bilan birga, axborot xavfsizligi, mualliflik huquqi va raqamli madaniyat masalalariga ham e’tibor qaratishi zarur. Raqamli texnologiyalarni baholash jarayoniga ham integratsiya qilish orqali o‘quvchilarning bilimlari, faolligi va amaliy kompetensiyalarini muntazam monitoring qilish mumkin.

Xulosa

“Tarbiya” fanini o‘qitishda raqamli texnologiyalardan foydalanish ta’lim-tarbiya jarayonini zamonaviylashtirish, o‘quvchilarning darsdagi faolligini oshirish va ularning mustaqil fikrlash kompetensiyalarini rivojlantirish uchun muhim metodik imkoniyat yaratadi. Elektron ta’lim resurslari, multimedia materiallari, interaktiv topshiriqlar, raqamli loyihalar va onlayn platformalardan foydalanish tarbiyaviy mazmunni hayotiy vaziyatlar bilan bog‘lash hamda o‘quvchilarning mavzuni faol o‘zlashtirishiga sharoit yaratadi.

Raqamli yondashuvlar orqali o‘quvchilarda axborotni izlash va tahlil qilish, muloqot qilish, hamkorlikda ishlash, mustaqil qaror qabul qilish va media savodxonlik kabi muhim kompetensiyalarni shakllantirish mumkin. Shu bilan birga, raqamli texnologiyalarning samaradorligi ularni dars maqsadiga muvofiq tanlash, o‘quvchilarning yosh va individual xususiyatlarini hisobga olish hamda o‘qituvchining raqamli kompetensiyasiga bog‘liq.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Sadiyev D., Aslonov N., Asadullayev B., Baratov H. Tarbiya fanini o‘qitishda innovatsion texnologiyalar va ularning mazmun mohiyati // Samarali ta’lim va barqaror innovatsiyalar jurnali. – 2025. – T. 3, №1. – B. 559–565.
2. Djanaliyeva G.A., Mustafoyeva Ch.B. Tarbiya fanini o‘qitishda muammoli ta’lim texnologiyalarini qo‘llash ahamiyati // Modern Science and Research. – 2025. – B. 301–304.
3. Ortiqova N.A. Tarbiya fanini o‘qitishda zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish // Yosh olimlar. – 2026. – T. 4, №59. – B. 14–16.
4. Bendera M. The Adoption and Usage of ICT in Teaching and Learning in Tanzanian Secondary Schools: A Systematic Review // Asian Journal of Education and Social Studies. – 2024. – Vol. 50, No. 10. – P. 315–328.

5. Nosirova D. Bo'lajak Tarbiya fani o'qituvchilarini kasbiy tayyorlashda raqamli texnologiyalar va interfaol metodlardan foydalanishning o'ziga xos xususiyatlari // Modern Science and Research. – 2025. – Vol. 4, No. 3. – P. 355–361.